

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
küldendőkSzékelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.Előfizetési pénzek,
reklamációkBecsék Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ: NAGY KÁROLY , ref. theol. tanár. FELELŐS SZERKESZTŐ: VAJDA FERENCZ , székelyudvarhelyi ref. pap.	KIADJA: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület »Egyházi Értekezlete«	Megjelenik: minden vasárnap egy iven. ELŐFIZETÉSI ÁR: Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor. Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.
--	---	---

Kinek van jó dolga?

Ezt a kérdést tárgyalta néhány székely ember a heti vásáron: kinek van jó dolga? A mai világban, úgy mond az egyik, csupán *kath. papoknak, a katonatiszteknek és a korcsmárosoknak* van jó dolga. Más ember örvendjen, ha egyik naptól a másik napig élhet. Igen tanulságos dolog a székely ember ítélete. Jellemzi nagyon a mai társadalmi viszonyokat, mert a székely közvetlenül, őszintén beszélt. Azt mondotta, amit látott, amit tapasztalt, amit érzett. Láta és tapasztalta azt, hogy a kath. papság teljes gond nélkül, anyagi jóllétben éli le az életét. Mosolygós, kövér arca kizárja az életfenntartás nehéz gondjait. Legfőbb »nővéréről« gondoskodik. Papuralom lévén a kath. egyházban, kezében tartja hiveinek földi és menybeli üdvösségét. Kell-e ennél jobb dolog, e világ ítélete szerint. A katonatiszt aligha nem azért került bele a számitásba, mert jó fizetést huz, korlátlan ura a közlegényeknek. Aztán vigan éli az életet. Nem gondol se Istenre, se emberre. Több ok van arra, hogy a korcsmárosok jóllét dolgában az első helyre kerüljenek. Az első és fő ok az, hogy üzletük nagyon jól megy. Pénzük bőven van. Az emberek keresményének nagyobb része az ók zsebükbe kerül. Így aztán a korcsmárosok is gond nélkül élhetnek. Körülbelül ilyenforma észjárása lehetett a mi székelyünknek, midőn e világ szerint, ítéletet mondott.

A világ szerinti ítélet-azonban nem mindig a helyes ítélet. Nagyon sok ember van, a ki más sorsban él ugyan, mint emez emberek, de azért még sem cserélne velük. Ahhoz, hogy valaki bol-

dog legyen, megelégedésben éljen: nem elég a vagyon, a földi kincs. *Egyéb is kell oda.* És pedig amaz *egy szükséges dolog, miről Jézus szól, midőn Mária az ő lábainál tanítását hallgatja.* Ha a különböző társadalmi állású és rangú embereknek nincsen jó dolga, ennek legfőbb oka az, mert keveset, sőt ugyyszólvá semmit sem adnak az egy szükséges dologra: *a Krisztus evangéliumára.* E nélkül pedig csak látszat, szemfényvesztés az egész élet. Vajjon nem jobb dolga lenne-e a mi székelyünk által irigyelt kath. papságnak is, ha engedve az Isten és természet törvényének: és megnősülnének? És nem rosszabb dolga lenne-e a korcsmárosoknak, ha a világ nem merülne el a haszontalan, léha életbe és fáradtságos munkájának utolsó fillérét is nem áldozná a részegség istennőjének? Amott az urhatnamság, másutt a czifrázkodás, a fényezés, a munkátlanság kerítette hatalmába az embereket. E miatt aztán, természetesen, elhanyagolják a lelki boldogságnak, az üdvösségnek utait, és panaszkodnak, hogy nincs jó dolguk.

Nem azon az utakon kell tehát haladni az emberiségnek, melyeken most halad, és aztán rögtön jól fog menni a dolga. *Ez az ut a Krisztus útja.* Igaz, hogy kezdete sokszor tövisekkel van rakva, de a vége annál gyönyörűsebb. A Krisztus útján haladva, bizonyosan czélt érünk. Ezen ut nyitja fel a hitbeli és lelki szabadságot, mely elviselhetetlen teherként nehezedik annyi embernek lelkére. Ez uton járva találjuk fel azt a csudaforrást, melyből ha iszunk, győzedelmeskedünk a bünösök felett. Ez az ut vezet földi boldogságra és mennybeli üdvösségre. Kinek van tehát jó dolga? A zsoltárróval felelvé rá azt mondhatjuk: Boldog ember, ki féli az Urat és az ő-

parancsolataiban igen gyönyörködik. Gazdagság leszen annak házában és az ő igazsága megmarad midörökké. (Salt, CXII. 1.)

Siculus.

Bolyai Farkas, mint vallásos ember.*

Azt mondják, hogy a hit és tudomány ellentétben állanak. Van is ebben igazság; mert a hol a tudomány végződik, ott kezdődik a hit, mint mondani szokták. De ez csak első tekintetre látszik teljesen igaznak. Nincs oly éles határvonal a hit és tudomány közt. Hiszen mily nagy szerepe van a hitnek éppen a természettudományoknál, melyeket hitelenséggel vádolnak! Az a sokféle vélemény, melyekből egyes tünemény csoportokat magyaráznak, — mindenike egy-egy hit, egy láthatatlan erőre nézve, melynek lényegét a természettudósok sem ismerik. Mindenike azt tanítja, azt igazolja, hogy lenni kell egy ősforrásnak, melyből ez erők származnak, Istennek, mindenek végökának, fentartójának.

Az a mikroszkop, melylyel a végtelen kicsinyek birodalmába tekintünk, vagy az a távcső, melylyel a végtelen nagy távolban levő égi testeket kutatjuk, csak arról győznek meg, hogy a végtelenség lehetetlenné teszi a teljes megismerést; sőt azon belül is oly ingatag, bizonytalan a tudós s oly kevés az, a mit tudni vélünk, a sok ismeretlenhez képest, hogy elbizakodni nem lehet. És a mit tudunk, abban oly felséges törvényszerűség

* Felolvasatott a székelyudvarhelyi ev. ref. egyházi estélyen.

mutatkozik, azt oly magas bölcsesség, okszerűség jellemzi, hogy a dolgok örök törvénye felett gondolkodónak lehetetlen fel nem ismerni mindenütt, mindenekben egy örök, változhatlan, bölcs, jó, mindenható, mindentudó lény létezését.

A különben önző ember, e lényt a maga belső szükségleteinek kielégítésére nem teremthette magának.

Igaz, hogy az Isten fogalma az ember műveltségétől függ. A tudatlan, naiv ember Istene, ki a természet örök törvényeiről semmit sem tud, egészen más, mint egy művelt, lángeszű emberé. De ez is csak amellet bizonyít, hogy Isten felette áll a teremtett lényeknek, a maga végtelen tökéletességével.

Ez alkalommal, a mondottak igazolására, egy lángeszű férfiú életrajzából közlök a tisztelt közönséggel jellemző adatokat.*

Ez a lánglelkű férfiú, felölelt ugyan minden tudhatót, tudományt, művészetet, technikát, de különösen a mathesisben, kora legnagyobb tudósaival egyenlő rangu; ezen kívül költő és filozófus, de mindenek felett mély vallásos érzületű, nemesen érző és gondolkodó nagy ember volt.

E nagy embert Bolyai Farkasnak hívták, apja azon szintén lángeszű Bolyai Jánosnak, ki a matematikusokat 2000 évig foglalkoztató kérdést döntött el, nagy dicsőségére saját nemzetének is; kinek 200 éves születési évfordulóját 1902. december 15-én és ez év január 15-én ünnepelték meg.

Bolyai Farkas 1775. február 9-én született Bolyában.

Apja — Gáspár — 6 és fél éves korában

* Bedőházy János »Két Bolyai« cz élet- és jellemrajzából.

TÁRCZA.

Az első szó.

— Irta: G. Diószeghy Mór. —

Szegény asszony. Szegény édes anya!... A kis szoba mély csendjét az óra ütése zavarja meg. Tíz óra. Künn pokol sötét van, sűrű, hideg eső csapkodja az ablakot, benn a kis szobában ég a lámpa s a bölcső fejenél ül egy halovány, szenvedő arcú asszony. A bölcsőben fekvő göndör fürtű, kövér arcú kis fiúcska, nyughatatlan, néha-néha felsír álmában, az anyja lábával ringatja a lágyan ringó bölcsőt, míg fífiom, fehér ujjáival öltöget.

Szegény asszony, szegény édes anya! De szenved, de halovány, gyönyörtü kék szemei be vannak esve és sötét karikák gyűrűzik. A sok álmatlanság, a sok sirás, a szenvedés lassan-lassan emészti erejét.

A férj, a forrón, az annyi odaadással szeretett férj hol van? Ki tudja? Dörbézol, kártyázik. Míg a szegény szenvedő asszony kínos munkával küzd a mindennapi kenyérért, addig a férj

romlott lelkű nők társaságában szórja el az összes keresményét.

Es ez így tart már hosszú idő óta. Mikor lesz vége, csak a mindenható Isten tudja.

A nő, a feleség, az édes anya szenved, végtelenül szenved, de nem panaszkodik, még sirni is csak ilyenkor sir, mikor az a rossz ember nem látja, hisz ő most is szereti, szereti éppen úgy, mint az első pillanatban, még jobban, hiszen édes apja az ő egyetlen boldogságának, gyermekének. Nem hogy kárhoztatná azt a rossz embert, de mások előtt még mentegeti s olyan jól esik szívének, ha talál mentséget számára.

Igy sóhajt fel sokszor magában: — Érzem, tudom, azt sugja szívem is, hogy ő még most is szeret engemet, de gonosz, irigy emberek megvakították szemeit, megszedítették fejét, mérget csepegtettek lelkébe. De visszafordul ő még mi hozzánk, megint a miénk lesz ő egészen s mi ismét boldogok leszünk végtelenül. Jó az Isten!

Egy görcsös sóhaj fakadt fel kebeléből, halvány arcát két kezébe rejté, fejét lehajtá az asztalra s megeredtek könnyei.

Mire kiapadtak könnyei s fölrezzent a kínos álmodozásból, az óramutató tul haladt éjfélén. A kis gyermek ismét megmozdult a bölcsőben, lá-

vitte Nagyenyedre. Itt mindjárt feltűnt lángeszével, melyet bámultak és csodáltak, de őt ez nem zavarta; talán inkább az tűnhetett fel neki, hogy csudálkoznak azon, a mi neki oly könnyen jön.

Már 5-ik osztályos korában B. Kemény Simon mellé vették fel tanuló társul.

Eddig sem kellett az anyagi bajokkal küzdeni. Mindenütt elismeréssel, kitüntetéssel találkozott. Ezután még inkább csak szépet és jót látott maga körül. Mindig kedves körben élt, az élet nyomorúságait nem érezte; de később ki jutott abból neki is.

1790-ik év táján Kemény Simonnal együtt Kolozsvárra költöztek, Szatmári (Pap) Mihály teológiai professzorhoz. Ettől hallgatta a theológiát. Annyira megragadta őt a Mózesi sugárzó ábrázatu Szatmári előadásával, hogy meghűlve a mathesis iránt, papi pályára szánta magát; s midőn Radák Ádám felajánlotta, hogy a maga költségén a mérnöki akadémiára küldi, azt felelte neki, hogy: »az ideigi fényért, örök idvességét fel nem adozza«. Saját vallomása szerint egészen fanatikussá lett. Csakhamar kiábrándult; lángesze nem talált kielégítést némely dolgokban. Darabig ingadozott, de csakhamar megkapta lelke az egyensúlyt, s az igazi mély vallásos érzés megmaradt szívében haláláig.

21 éves korában Bécsen át előbb a jénai, majd a göttingai egyetemekre ment; itt ismerkedett meg Gaussal. Mindkettő lángész, filosofus és kiváló matematikus volt. Igaz belső barátság fejlődött ki köztük. Itt különösen a mathesist tanulmányozta, erre ösztönözte a Gaussal kötött barátság is. Műveit részben olvasta, részben ünnepélyeken s más mulatságokon; de mint egyik

baival ringatta a bölcsőt és ismét hozzáfogott a varráshoz.

— Megvárom, míg hazajön. Hátha így lát meg könnyekkel szemeimben, megtörve a sorvasztó éjjeli munkában, kisírt szemekkel, lankadt tagokkal, meg esik a szíve rajtam. Mert tudom, hogy még most is szeret.

E gondolatnál szokatlan fény csillogott fel szemeiben s a tü kétszeres gyorsasággal mozgott ujjai között.

Az idő telt, a hajnal az ablakra veté pirkadó fényét. A kis fiucska felsírt a bölcsőben s kinyitotta kék szemeit. Az édes anyja felvette ölébe s ez mihelyt anyja karjain volt, úgy mosolygott picziny piros ajkaival, apró kezeivel repdesett anyja felé s ajkai érthetetlen szavakat gyűgyögtek.

Az anya arcán, azon a szenvedő, bánatos arczon kigyultak a boldogság rózsái, nem látszott azon most sem bánat, sem szenvedés, csak ki mondhatatlan szeretet. A kis fiu nevetett, gyűgyögött, repdesett gömbölyű kezeivel. Az anya túlaradt boldogsággal felelgetett gyermeke gyűgyögeire s a kis fiu olyan okosan emelte anyjára kék szemeit s az anya boldog mosollyal tanítgatta kis fiut az *első szóra*:

— Mondjad kis aranyos kölyköm: Apa!

barátja írja Gaussnak: inkább csak azért, hogy a lélek nyugalmát megerősítse. De nemcsak gondolkodásában, érzésében, hanem cselekedeteiben is ilyen volt. A ki gyermek korában szükségét soha sem látott s ifjú korában egy előkelő ház kényelmében részesült: meglegegedett a legkevesebbel; a kényelmet önként száműzte magától. Gyalog jött vissza Göttingából is egész Bécsig.

1801. szept. 8-án megnősült, egy kolozsvári orvos leányával, Benkő Zsuzsánnával. E házassága szerencsétlen volt, mert neje nagyfokú idegbajban szenvedett. Különbben ő a szerelmet nem érzéki szempontból tekintette. Az ő hatalmas lángesze nem talált kielégítést a családi élet korlátai közt. Ő csak ideális szerelmes tudott lenni; ezért különösen a művelt nők társaságát nagyon szerette, fiatal lelkét ott mindvégig megőrizte. Oly élelken társalgott sokszor, hogy mikor házament, zsembelve mondta magában: ellobogtam, s még ekkor is lángoltak villogó szemei.

1804. május 4-én foglalta el a marosvásárhelyi ref. kollegiumban a mathesis, phisika és chemia tanszékét. Fizetése 400 magyar bankó frt és természetbeni szállás volt. De ez a különben egyszerű lakás, kertjével, melyet maga alkotott, elmékedésre nagyon alkalmas volt. Falán függöttek Gaussnak, a német észóriásnak, Shakespeare-nak, a természet unokájának képei; továbbá hegedűje; itt állott palládiuma is, a fekete tábla.

E hajlékban leste kis fiának, Jánosnak csodálatosan nyilatkozó s az övéhez hasonló mértékben fejlődő lángelméjét. Innen indul, a kollegiumi csengettyű hívó szavára, tanítani, hogy nagy, nemes, magasztos gondolatokkal rakott lelkének tárházát kitarja a tanuló ifjuságnak. Innen megy

A kis fiu nevetett, repdesett kezeivel s utána gyűgyögte:

— Apa, papa!

— Ugy kis jószágom, ugy édes boldogságom s elborította csókkal azt a pofát, gömbölyű arczocskát.

... Ekkor lépett be az apa. Szeme zavart, arca dult, öltözete rendetlen. E szokatlan jelellettől mereven állott meg a szoba közepén.

A kis fiu oda fordítja fejcskékjét apja felé, reá nevet piros ajkaival, felé nyújtja gömbölyű karjait s kedvesen gyűgyögi neki az első szót:

— Apa, papa!

Az apának oda tapadt a tekintete, zavaros szemekben egy ismeretlen tűz villánil meg. Egy pillanat, oda rohan s két karjával átöleli a gyermeket az édes anyával együtt, s szemeiből meg-erednek — a bűnbánat könnyei.

A kis gyermek repdes, gyűgyög s két kis karjával bele ragad apja dus hajába s nevetve jól megránczigálja.

Az édes apának minden büneiért ez volt egyetlen büntetése. A első szó vissza adta a nőnek a férjet, a gyermeknek az apát és mindhármuknak a boldogságot. Jó az Isten.

néha őszi estéken a vártemplom melletti térre, hogy összegyűlt tanítványainak magyarázza a csillagok járását, fejtegesse a nagymindenséget összekapcsoló törvényt. Felidézi itt Kopernikus, Galilei és Neuton szellemét, elhatolt a Syriusig, áthatolt a tejút ködén s belemerült a végtelenségbe keresve a végokat; átszellemülve, villogó szemeit az ég tiszta boltjára függeszti s ittas gyönyörrel beszél a mindenség alkotójáról, Isten, ember és a természet egymáshoz való viszonyairól. Ilyenkor mint isteni tiszteleten, tanítványain kívül egész csoport ember fejlődött körülötte.

(Folyt. köv.)

Bátyám halálára.*

(1903. július 2.)

— Irta: *Balázs József.* —

Elhagytál hát te is, egyedül, örökre,
Leszállasz előlem az anyai földbe,
Hol nincsen vágy, remény, de csalódás sincsen?
E csalárd világból, távozol hát innen?
Oh, vajjon mi van még Istentől rám mérve,
Annyi csalódásra, oly sok szenvedésre?!...
Hát az én szívemnek meddig kell még fájni?!...
... Ah, ért volna inkább más veszteség, bármil!

Az a nagy szeretet, mit irántam érzél,
Elvesztett!... s ez nagyobb minden veszteségnél,
Amely bus életem ez ideig érte...
Mért kelle, hogy Isten még azt is rám mérje?...
... Nem tudom, mit érzek, gondolatom sincsen,
A vér is akadoz immár ereimben...
Agyamat felhőként sötét árnyék szállja,
Csak a szívem tombol, mint tenger hulláma,...

A bu saskörmével a lelkeket tépi,
A föld minden kinját érzem ott égni;
Egy perczen szünetel, azután fellobban,
Kinos égetése hogy fájjon még jobban...
És én türom némán, panaszzavam nincsen,
Hiszen így akarta, oda fön az Isten!...
Isten, ki örök bölcs, kifürkészhetetlen...
Oh, te hánykodó szív, nyugodj meg hát ebben!...

Legyen ez vigaszod, égő sebeidben,
Tanítsd meg az észet is, hogy reméljen, higgyen;
Higgye, hogy az élet csupán előcsarnok,
Másként felfogni azt hiában akarnók;
Arra való csupán, hogy az égi szikra,
Mely porhüvelyünkre Isten képét írta,
Itt, a földi létben, küzdve, jogot nyerjen
Az örökéletre, ott fön, az egekben!...

Hit! te kősziklája a csüggő szívnek,
Ne hagyj el, ha kétség hullámai visznek!
Mint a hajótörött, átkarollak téged,
Emelj föl, oda, hol látni fényességet,
Amelynek átragyog nem földi sugára
Ama szebb, boldogabb, ama jobb hazába:
Oda, oda, ahol lakozik az Isten,
Ahol panasz, könnyű, szív fájdalom nincsen!...

* Mutatóul szerzőnek ez év novemberében megjelenő verskötetéből. Szerk.

Es mintha érezném, hogy már ott is vagyok,
Ahol dalt zengenek az égi angyalok;
Szellemajkaikról vigaszt szór az ének:
»Élni fogtok ti is! mert, im, én is élek!...«
Oh te szent zsolozsma égi karok ajkán,
Megmentetted már-már elmerülő sajkám!
Szívembe, béke száll, édes harmonia:
Nincsen, nincsen halál! él az Isten fia!

Eredj hát békével, én szeretett bátyám,
Aki tul vagy immár a küzdés határán;
Szived, mely éltetett, de mely téged megölt,
Fogadja mélyébe az édes anyaföl!...
Hintse be a tavasz sirhalmod virággal,
Álmod fölött zengjen altató madárdal,
Legyen boldog álom életed odaát,
A viszontlátásig, örök, jó éjszakát!...

Hazai krónika.

Hadi parancs. Az elmúlt hétnek a politikai életben legnagyobb jelensége Ő Felsége hadi parancsa, melyet a galicziai nagy gyakorlatok bevégződése után bocsátott ki. Ez a hadi parancs a katonákhoz van intézve, de tulajdonképpen a magyar nemzetnek szól és azt mondja, hogy Ő Felsége a nemzeti követelések dolgában semmit sem enged. A magyar nemzet nemcsak azért jajdult fel, hogy a Felség nem enged, hanem főleg azért, mert az alkotmányba is bele vág. A hadi parancs így szól:

Fontos államügyek vettek igénybe abban az időben, a melyet szívesen szenteltem volna a 7. és 12. hadtest ez idei hadgyakorlatainak. Miután ő császári és királyi fenségét, Ferencz Ferdinánd lovassági tábornok urat biztam meg helyettesítéssel, az ő jelentései által folytonos tudomással bírtam a hadgyakorlat lefolyásáról és elvart megelégedésemre szolgált, hogy ő császári és királyi fenségétől a hadsereg két hadtestének, valamint a magyar honvédek bevont nagyobb csapatsteinek összállapotáról és felmutatott eredményeiről csak dicséretet és elismerést halhattam. Jelen lévén a galicziai nagyobb lovassági hadgyakorlatokon, meggyőződhettem azoknak tanulságos alapjáról, vezetéséről és keresztülviteléről, valamint az összes résztvett csapatok kitűnő állapotáról és a felmutatott eredményekből újból meggyőződhettem és ítéltemnek biztos alapot nyerhettem összes haderőm minden részének katonai értékéről, valamint odaadásteljes munkaöröméről és egyértelmű együttműködéséről. A fennálló és kipróbált intézményekhez annál inkább kell és akarok ragaszkodni. Nevezetesen hadseregem, a melynek szilárd szerkezetét egyoldalú törekvések amá magas feladatok félreismerésével, a melyeket az a monarchia mindkét államterületének javára betölt, alkalmasak volnának meglazítani, — tudja meg, hogy én soha sem adom fel azokat a jogokat és jogosítványokat, a melyek az ő legfőbb hadurának biztosítva vannak. Maradjon hadseregem közös és egységes, a milyen most, maradjon az az erős hatalom az osztrák-magyar monarchia megvédelmezésére minden ellenség ellen. Egész haderőm

esküjéhez hiven fog előrehaladni a komoly kötelességteljesítés útján, áthatva az egyetértés és harmónia ama szellemétől, a mely minden nemzeti sajátságot tisztel és minden ellentétet megold, a midőn minden népfaj különös előnyeit a nagy és egész javára értékesíti.

Chlopy, 1903. szept. 16.

Ferencz József s. k.

A pártok hangulata. A hadi parancs után egészen megváltozott a pártok hangulata. A *sabadelvii* párt, mely eddig tétlen szemlélte az ese-

NIKITA FEJEDELEM.

ményeket, most szintén megmozdult. Két irányzat uralkodik a pártban. Egyik rész azt akarja, hogy irjanak fel a királyhoz és mondják el őszintén, hogy a hadi parancs ellenkezik alkotmányunkkal, törvényeinkkel. A másik rész azt mondja, hogy nem kell levelet írni a királynak, mert Ő Felseje meg fog haragudni. Legjobb lesz, ha a párt összegyűl és felveszi programjába a nemzeti követeléseket. Aztán majd az új miniszterelnök ha elfogadja e programot, támogatják, ha nem fogadja el, jön más, a ki elfogadja. A *függetlenségi* párt most még jobban ragaszkodik a nemzeti követelésekhez. Az országgyűlést, rendkívülieg, szept. 24-re hívták össze.

Világkrónika.

Császár-király járás. Van egy régi közmondás, a mely így szól: Szántó-vető ember mindennap, császárok, királyok csak ritkán, Isten soha se lát olyant, mint maga. Ennek a közmondásnak a királyokra vonatkozó része, úgy látszik, csak a régi időkre szólt, mert mostanában a sűrű uralkodó járás megczáfolja. Alig vonult ki Bécsből az angol király, nyomba rá ott volt a német császár. Természetes, hogy illő módon fogadták. A diszlakomán mindkét uralkodó hangsúlyozta köszöntőjében, hogy a német császár most az osztrák császár kívánságára ment Bécsbe. Ugy mondják, hogy ez alkalommal az uralkodók a Balkán-kérdésben egyeztek meg. Hogy a megegyezés miben áll, nem tudható. De, egyes lapok azt ujságolják, hogy Törökország felosztása nem sokára várható. Mások ezt megczáfolják. Annyi bizonyos, hogy az uralkodók valami nagy dolgon török a fejüket, különben nem járnának vizitálni annyit.

Anglia is válság előtt áll. De, ez alkalommal saját belügyei miatt. A kormány három tagja lemondott. Köztük van a híres államférfi, Chamberlain is, a ki egymaga erőszakolta keresztül a burháborut. A lemondott miniszterek azt akarják, hogy mondják ki a kereskedelemre a védvámot. A többi miniszterek a szabad kereskedelem mellett vannak. Emiatt van a belső válság.

Oroszországban még napi renden vannak a zsidóüldözések. Közelebbről a mohileri kormányzásban voltak heves összeütközések a zsidók és a katonaság között.

Nagy vihar Newyorkban. Pusztító vihar dühöngött a múlt héten Newyorkban. A kár egyelőre még hozzávetőleg sem állapítható meg. A lakosság közt nagy a rémület. Ez a vihar a tengeren átjött Angliába, a hol szintén iszonyu pusztításokat okozott.

A Vatikánban loptak. A régi közmondás, hogy a szentnek is maga felé hajlik a keze, most fényesen bevált. Alig hunyta le szemét XIII. Leó, már is elterjedt a hír, hogy a Vatikán pénztárából loptak. Kezdetben kétkedve fogadta a világ e híresztelést, de ma már bebizonyosodott, hogy »keresztyéni erények szentelt csarnokából« nagy összeg pénz vészelt el. Az új pápa szigorú vizsgálatot indított a tolvajlás kiderítésére, melynek eddig már van annyi eredménye, hogy Volpe bíboros, ki a vizsgálatot vezeti, 100,000 lira eltűnését állapította meg. Ha még csak ennyi volna a hiány, úgy meghajolnánk a tolvaj egyházférfiak szerénysége előtt, mert ott, hol csupán Péter fillérekből több millió gyűl össze évenként, ilyen kis hiány igazán elenyésző csekélység.

A maczedon háboru. Újabb hírek szerint a drinápolyi, kossovoi és monasztiri kerületekben nagy mézszárlások fordultak elő. Karazicsaniban eddigél 120 embert öltek meg a rabló törökök. Mokremiban 1200 az áldozatok száma, akiknek legnagyobb része asszony és gyermek.

Egyházi élet.

Egyházlátogatás. Főtiszteletű dr. *Bartók* György erdélyi püspök szept. 26. 27-én a déési ref. püspöki vizsgálat alatt álló egyházat látogatja meg. A város nagy előkészületeket tesz, hogy minél fényesebben fogadja a szeretett főpásztort. Kiséretében lesz *Kenessey Béla* egyházkerületi főjegyző is, ki az ünnepélyes istentiszteleten imát, a főpásztor pedig beszédet mond. Áldás kísérelje útjokat.

Amerikában főleg a kivándorlás miatt rohamosan szaporodik a reformátusok száma, úgy annyira, hogy közelebről hat új lelkipásztori állást kellett rendszeresíteni és betölteni. E hat állásra harminczöt ref. lelkész küldötte el pályázatát Magyarországból *Kuthy Zoltán*, new-yorki lelkészhez, ki az amerikai egyház megbízásából ezt az ügyet vezeti. A hazafias misszióra vállalkozó lelkészek közül a következők nyertek hivatali állást Amerikában: *Juhász Sándor* szt.-leányfalvi lelkész Bridgeport városban; *Kulhy Elemér*, drecskei segédlelkész Passaic-ban; *Nánássy Lajos* debreczeni segédlelkész Chicagó-ban; *Vajó Sándor*, nagyvárad-i segédlelkész Perth-Amboy-ban; *Komjáthy Ernő*, adorjánházi segédlelkész Toledó-ban; *Bereczky László*, makói segédlelkész Phoenixville-ben. Mind a haton a »Graf Waldersee« nevű gyorshajóval, október 10-én indulnak Hamburgból a new-yorki kikötőbe és onnan állásaik elfoglalására. Ez idő szerint az egyesültállamokbeli ref. egyház fennhatósága alatt s ennek anyagi és erkölcsi támogatásával tizenöt magyar ref. lelkész működik Amerika különböző pontjai. Szomorú jele az időknak, hogy a magyar haza nem tud megélhetést nyújtani fiainak, hanem a kenyér kereset miatt, idegenben annyi magyaremlernek kell telepedni. Jellemző a lelkészekre nézve is, hogy a fényesebb, jövedelmezőbb állásokra való tekintettel itt hagyják az üresen álló egyházakat. Ám azért a magyar államnak eszébe se jut, hogy megélhetési módokat nyújtson a népnek és hogy végrehajtsa az 1848. XX. t.-cikket. Így pusztul el aztán a magyar!

A kongrua. A katolikus alsópapság kongruája ügyében elrendelt jövedelem összeírást az országos kongrua bizottság felülvizsgálta s megállapította, hogy a kongrua kérdéses feljavításához mintegy 2,600.000 korona szükséges. Ez az összeg ugy a római, mint a görög katolikus alsó papság kongruájának kiegészítését fődözné. Most már csak az a kérdés van függőben, hogy a 2.600.000 koronát a püspöki kar, vagy a kormány fogja-e megadni, vagy pedig a kormány és a főpapság együttesen gondoskodik a hiány alkalmas fődözetéről. A püspöki kar annak idején, mikor a kongrua ügyet tárgyalta, háromtagu bizottságot küldött ki az összeírásokhoz, a szükségesletes fődözete iránt való döntést pedig fenntartotta magának. Nem lehetetlen, hogy a püspöki kar, gazdag jövedelmei mellett, a jobb részt választja és igénybe veszi az állami segítséget. Akkor kétszeresen kell követelnünk az 1848. XX. t.-cz. végrehajtását.

A Magyar Prot. Irod. Társaság idei rendes közgyűlését szept. 23. 24-én Nagy-Váradon tartotta meg a tagok -nagy részvéte mellett. Jövő számunkban részletes tudósítást adunk a gyűlés lefolyásáról.

Kegyesség útja.

— A hit szava. —

1.

Ha egy fa egyedül áll, a szél ide s tova ingatja és leveleit elvesziti, és ágai, a helyett, hogy felemelkednének, lefelé hajlanak, mintha a földet keresnék.

Ha egy növény egyedül áll, elcsenevészedik, szárad és elpusztul, mert nem talál oltalmat a nap heve ellen.

Ha az ember egyedül van, a hatalom szele földhöz sújtja őt és ő is elpusztul.

Ne legyetek tehát olyanok, mint a fa és a növény, mely magára áll, hanem egyesüljétek, támogassátok egymást és védjétek kölcsönösen.

Amíg nem értetek egyet és mindenki csak magára gondol, nem remélhetek egyebet, csak fájdalmat, szenvedést és elnyomatást.

Mi gyengébb, mint egy veréb és fegyvertelenebb, mint egy fecskemadár? De ha rablómadár támadja meg őket, a veréb és a fecske elég erősek, hogy elűzzék őt azáltal, hogy mindnyájan körülötte gyülekeznek és mindnyájan üldözik.

Vegyetek példát a verébről s a fecskemadárról.

Azért, ha kérdi valaki tőletek: hányan vagytok? feleljétek; mi egyek vagyunk; mert a mi atyánkfiai, az mi vagyunk és mi, a mi atyánkfiai.

Egy ember magas hegyek közt utazott és olyan helyhez jutott, hol egy nagy, lecsuszott szikla az egész utat elzárta és az uton kívül sem jobbra, sem balra menni nem lehetett.

Amint látá ez ember, hogy utját a szikla miatt nem folytathatja, megpróbálá azt elgurítani, hogy ekként utat csináljon magának és nagyon elfáradt ebben a munkában és minden megfeszítése hasztalan vala.

Midőn ezt látá, megszorodva ült le és így szóla: mi lesz belőlem, ha így magamban meglep az éj, táplálék nélkül, hajlék nélkül, védelem nélkül, olyan időben, mikor a vadállatok előjönnek zsákmányt szerezni?

Es a mint így elmerült gondolataiban, jöve egy másik utazó és miután ez is úgy cselekedett, mint az első és ő is gyenge vala a szikla elgördítésére, leült s fejét lecsüggeszté.

Es ezek után jövének még több utazók és egyik sem tudta elmozdítani a sziklát és mindnyájok félelme vala nagy.

Végre egyik így szólt társaihoz: atyánkfiai, imádkozzunk Istenhez, ki az égben lakik, talán megkönnyörül rajtunk.

És hallgatának reá és lelkükből imádkozának Istenhez, ki a mennyekben lakik.

És a mint elvégezzék az imádkozást, szóla az egyik: atyámfiai, a mit közülünk egyik sem vala képes megtenni, kitudja, hátha mindnyájan egyesülve megtudnók tenni.

És felkelének és mindnyájan neki feküdtek a sziklának és a szikla engedett és ők békében folytatták utjokat tovább.

Az utazó: az ember, az utazás: az élet, a szikla: az akadály, mellyel az ember minden lépésénél az életben találkozik.

Egy ember sem képes a sziklát egyedül elgördíteni, de Isten annak súlyát úgy megapasztja, hogy az soha sem tartóztatja fel azokat, a kik együtt utaznak.

2.

Idegének vagyunk e világon.

Menjetez északra vagy délre, keletre, vagy nyugotra, bármerre fordultok is, találni fogtok egy embert, ki tovább üz titeket, így szólván: ez a föld enyém.

És miután minden földet átjártatok, vissza fogtok térti és látni fogjátok, hogy sehol sincsen egy szegelet kis föld, hol feleségetek gyermekének életet adhatna, hol magatokat a munkából kipihenhetnétek, hol elérve az életnek célját, gyermekeitek elhantolhatnák csontjaitokat, azon kívül, amely föld a tiétek.

Bizony, szomorú dolog ez! És mégis, ne buslakodjatok felettébb, mert arról, ki megváltotta az emberi nemet, meg van írva:

A rókának van barlangja, a légmadrának van fészke, de az emberfiának nincs helye, hol fejét lehajtsa.

Mert szegénnyé lett, hogy titeket megtanison arra, miként kell elviselni a szegénységet.

Nem azért, mintha a szegénység Istentől lenne, hanem mert a bűnnek és az emberek rossz-hajlamainak következménye, és ezért mindig lesznek szegények.

A szegénység a gonoszság leánya, melynek csirája ott van minden emberben.

Mindig lesznek szegények, mert az ember a gonoszt soha sem tudja magában elpusztítani.

Elakarjátok pusztítani a szegénységet, pusztítsátok el a bűnt, mert hogy lehessen apasztani a szegények számát, ha szegényekké teszünk némelyeket?

Mindenkinek meg van a joga megtartani azt, ami az övé, különben senkinek sem volna semmije.

De mindenkinek meg van a joga, munkája által megszerezni azt, amivel nem bír, különben a szegénység örökkévaló lenne.

Azért dolgozzatok és a szegénység kivétel lesz az emberek között, amit Isten csak azért ad, hogy figyelmeztesse az embereket tökéletlen voltokra és arra, hogy egymást kölcsönösen segítsék és szeressék.

(Lammenai után.)

Ij. Bartók György.

(Folyt. köv.)

Felhívás előfizetésre.

A »Vasárnap« október elsejével harmadik évfolyamának utolsó negyedébe lép át. Eddigi fennállása már magában véve elég biztosíték arra, hogy továbbra is fennmaradjon. Ez azonban olvasó közönségünk pártfogásától függ. Olyan időket élünk, hogy egy ilyen hiterősítő egyházi lapra feltétlen szükségünk van. Evangéliumi protestáns hitünk, egyházunk csak öntudatos, tántoríthatlan hivekben nyerhet diadalmat. Ezért kérjük lelkészársainkat, tanítóinkat és egyházunk minden tangját, hogy pártolják a Vasárnapot.

A »Vasárnap« Egyedül az istenigéjét hirdeti és így legbiztosabb utmutatója a mennyei életnek, forrása a lelki üdvösségnek.

A »Vasárnap« egyetlen célja az, hogy minden emberi érdektől menten az igazság, a hit és szeretet erejével református egyházunkat építse, minden családban.

A »Vasárnap« hasznos olvasmányokat, igaz történeteket közöl az életből és egyházunk multjából, melyek üres óráinkban a legkellemesebb szórakozást nyújtják.

A »Vasárnap« gazdag és hű tüköre a hazai és külföldi eseményeknek.

A »Vasárnap« munkásságra, takarékoságra, jozanságra, Isten-ember- és hazaszeretetre szoktat; dolgaiban hasznos tanácsokat ad. Egyetlen fegyver, mely küzi szívedből a bűnt, házadból a szegénységet.

A »Vasárnap« előfizetése egész évre 4 kor, a hátralevő negyedévre 1 kor. Előfizetési pénzek Becsek D. Fia könyvnyomdájába, Székelyudvarhelyre Árpád-utca 3. sz. küldendők.

A „Vasárnap“ szerkesztősége.

Mai képünkhöz.

Európa figyelme a déli kis államok felé van fordulva. A balkánról állandó háborus hírek jönnek, s ez okozza az igénytelen kis államok iránti érdeklődést. Olvasóinknak rendre a balkán államok uralkodóit mutatjuk be. A szerencsétlen életű Sándor szerb király és neje után, bemutattuk I. Pétert az új szerb királyt. Mai képünk Nikita montenegrói fejedelmet ábrázolja, ki igen nagy népszerűségnek örvend országában. Nikita még büszkébb arra, hogy két király veje van: egyik az olasz király II. Viktor Emanuel, másik I. Péter szerb király. A montenegrói fejedelem igen nagy barátja a magyaroknak.

Vegyes hírek.

Hazafias város. Kis-Kunfélegyháza város képviselőtestülete kimondotta, hogy az ex-lex alatt a városi pénztár nem fogad el állami adót.

A belügyminiszter és a kivándorlás. A belügyminiszter az összes törvényhatóságokkal a következőket közölte: Az Északamerikai Egyesült

Államokban a bevándorlás szabályozásáról új törvény lépett életbe. Eszerint minden kivándorló partraszálláskor két dollár fejadót fizet; hülyéknek, elmebetegeknek, szegényeknek, koldusoknak, ragályos betegeknek, többnejűnek, bűnösöknek, olyanoknak, akik büntetve voltak, anarkistáknak — partraszállását nem engedik meg. Egytől 5000 dollárig büntetik, akik a bevándorlásra csábítanak, munkát ígérnek, kilátásba helyeznek. A belügyminiszter rendeletében szívére köti a hatóságnak, hogy az amerikai új törvényt ismertessék meg a néppel, nehogy még több csalódott kótyavetyélje el mindenét, olyan, akiről tudható, hogy a szigorú bevándorlási bizottság nem engedi partraszállani, hanem visszaküldi. Különben itt közöljük, hogy az utóbbi napokban is több száz osztrák és magyar kivándorlót küldtek haza. Főleg a létminimumot sem tudták igazolni, hogy olyan levelek voltak birtokukban, melyekkel munkával, keresettel biztatták őket.

Zsidó újév. Szept. 22-én kezdődött a zsidók újéve, az 5664-ik esztendő. Ez egyik legelső ünnepe a zsidóknak.

Veszélyes vadászat. A napokban néhány kovásznai vadász éjjeli lesben megsebesített egy vadkant. Másnap hajnalban a vadászok újlag kimentek az erdőbe a sebesült vadkan üldözésére, melyet a sebesülés helyéhez közel sejtettek. Nemsokára lövésre is került a vadkan. Deák Béla rálőtt, de mert nem találta halálosan, a már bőszi vad megrohanta őt s czombján megsebesítette. A megtámadott vadász vészkiáltására és segítség-hívására a veszedelmes helyzetbe került Deák Béla állása felé szaladt a közelben álló Csekmé Károly honvéd hadapród, kit meglátván a vadkan, rögtön rárohant félelmes csattogással. A bátor hadapród bevárta a támadást s egyetlen biztos lövésével úgy lőtte fültön a nagy vadat, hogy az menten felfordult. Ha közelben nem lett volna, vadásztársát szétmarczangolta volna a kan. Sok ilyen bátor katonát adjon nekünk a magyarok listene!

Becsületes emberek hazája. Van egy ország, ahol nincs se börtön, se rendőrség. Ez az ország Izland. Az emberek itt oly becsületesek, hogy sem a rend fenntartására, sem a tulajdonjog megóvása végett nincs szükség őrekre, sem olyan helyekre, a hol a gonosztevők leüljék a rájuk rótt büntetést. Izland története ezer esztendő alatt mindössze két lopást jegyzett föl. Az egyiket egy bennszülött követte el, aki több birkát lopott. Minthogy azonban azért követte el, hogy kenyeret adhasson éhező családjának, megelégedtek büntetésképpen a gyalázzattal, amely cselekedetével össze volt kötve. A másik esetben 17 birkát loptak el. Miután a tolvaj most jómódu ember ember volt, arra ítélték, hogy az okozott kárt megtérítse, minden ingóságát tegye pénzzé, azután vegye a sátorfáját és hagyja el az országot, ha csak nem akarja, hogy kivégezzék. A tolvaj ki is vándorolt nyomban. Panaris szigete, amely egyike ó lipari szigeteknek, hasonlóképpen abban a szerencsés helyzetben van, hogy sem börtön, sem rendőre nincs. De nincs is itt a szigeten se

koldus, se gonosztevő egy sem. Nem jártunk egyik szigeten se, de azért úgy hisszük, hogy ott az emberek nagyon vallásosak, különben nem volnának olyan becsületesek.

Az állampénztár mérlege az ex-lexben. A magyar koronához tartozó állami pénztáraknál az 1903. évi április hó 1-től június hó végéig előfordult bevételekről és kiadásokról, összehasonlítva ezeket az 1902. év ugyanazon negyedében előfordult kiadásokkal és bevételekkel, a pénzügyminiszterium a következőkben számol be: A bevételek összege 1903-ban 232,256.816 korona, tehát az 1902. évinél kisebb 3,845.061 koronával. A kiadások összege pedig 278,248.926 korona, tehát az 1902. évinél nagyobb 4,908.486 koronával. Így tehát az 1903. év második negyedének mérlege 8,753.547 koronával kedvezőtlenebb, mint az 1902. év második negyedének mérlege. A bevételeknek eme megapadása különösen az adónál, s bélyeg- és jogillétéknél az ex-lex állapotra vezethető vissza.

A fegyveres béke ára. Az egyes hadseregek fenntartásának költségei a következők: Oroszország hadserege 712,500.000 koronába kerül, Németországé 675 millió koronába, Franciaországé 650 millió koronába, Angolországé 450 millió koronába, Magyarország és Ausztriáé 432 millió 500.000 koronába, Olaszországé 267,250.000 koronába. A hat nagyhatalom évenként összesen négy milliárd 230 millió koronát költ a hadseregére. Az orosz katona eltartása a legolcsóbb: évenként 775.5 koronába, a német katona 1162 koronába, a magyar katona 1175 koronába, az olasz katona 1535 koronába, az angol katona 2045 koronába, a francia pedig 1633 koronába kerül. Oroszországban minden lakósa hat korona, Németországban tizenhárom, Magyarországon tiz. Olaszországban körülbelül kilencz, Francziországbae tizenhatsz, Angolországban pedig tizenkét korona hadiköltség esik béke idején.

Villámcsapás a templomban. A vas megyei Csehi községben nagy szerencsétlenséget okozott egy villámcsapás. A múlt héten egy nagy vihar támadt. Bodó Mihály harangozó a fiával együtt felment a toronyba harangozni. Alig értek fel, becsapott a villám. A két embert oly erősen érte, hogy eszméletüket veszítették. A villám felgyújtotta a torony belső faalkatrészeit, onnan lefutott a templomba, ahol szintén gyújtott. Néhány percz múlva az egész templom a toronnyal együtt lángban állott. A harangok az elégett gerendákról leszakadtak és iszonyu erővel zuhantak le a földre, áttörve az alsó gerendázatot is, ami már szintén lángban állott. Amikor a félig megolvadt harangokat kihordták, megtalálták mellettük Bodó Mihály harangozónak és András fiának összeégett holttesteit is. A torony teljesen elpusztult, templomnak azonban csak a belső része égett el, mert a tetőzetet a nagy záporosó megvédte. Ritka dolog az ilyen erős időjárás szeptemberben, de azért még sem megy ki szokásból az eső ellen való harangozás.